

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет філології та соціальних комунікацій
Кафедра української та зарубіжної літератури і порівняльного
літературознавства

**Літати небом. Жити на Землі.
Геопоетичні стратегії сучасних
літературознавчих досліджень**

*Матеріали
Міжнародної наукової конференції*

Бердянськ – 2023 рік

УДК 821.161.2:371.315 (043.2)

Редакційна колегія:

Новик О.П., доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет; **Харлан О.Д.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет

*Друкується за рішенням вченої ради
факультету філології та соціальних комунікацій
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 1 від 12.08.2023 р.)*

С 43 «Літати небом. Жити на Землі. Геопоетичні стратегії сучасних літературознавчих досліджень»: матеріали міжнародної наукової конференції (28–29.09.2023 р.) / [ред.кол.О. П. Новик, О.Д. Харлан]. Бердянськ : БДПУ, 2023. 368 с.

У збірнику вміщено матеріали доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції, що відбулася на базі факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету. Конференцію було присвячено питанням геопоетики в культурі, літературознавстві; проблематика доповідей спирається на потреби наукового літературознавства та практики викладання літератури у контексті геопоетичних концепцій.

Матеріали збірки можуть бути використані вчителями та студентами-філологами, викладачами, аспірантами, а також усіма, хто цікавиться сучасними проблемами дослідження літератури.

УДК 821.161.2:371.315 (043.2)

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несуть автори

© Бердянський державний педагогічний університет, 2023

© Автори статей, 2023

ЗМІСТ

Бабійчук Т.В.	ФУНКЦІЇ ТОПОНІМІВ У ТВОРАХ ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА	13
Балабуха Н. В.	«НАД ДАХОМ ДОМУ – НЕБА ДАХ...»: «СУМНІ» МІСЬКІ ПЕЙЗАЖІ ПОЛЯ ВЕРЛЕНА	17
Белімова Т.В.	ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ В ПОЕЗІЇ: АНГЛОМОВНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТИ	21
Богданова М.М.	УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРІОДУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ НА ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	25
Боговін О.В.	СЕРЕДНЬОВІЧНЕ ВІДРОДЖЕННЯ В АНГЛІЇ: ГЕОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	28
Бондаренко Г.Д.	ОБРАЗ МОРЯ У МОДЕРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	31
Бондарева О.Є.	МІСТО МАРІЇ: МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМАТУРГІЇ 2022–2023 РОКІВ	34
Борзенко О.І.	НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В АСПЕКТІ ЛІТЕРАТУРНОГО ПОБУТУ	39
Борисенко К.Г.	МІСТА-СИМВОЛИ В ОПОЗИЦІЇ «ЗЕМНЕ – НЕБЕСНЕ» В УКРАЇНСЬКИХ БОГОСЛОВСЬКО-ПОЛЕМІЧНИХ ТРАКТАТАХ БАРОКОВОЇ ДОБИ	43
Борисюк І.В.	ТОПОГРАФІЯ ПАМ'ЯТІ В РОМАНІ «ВБИВСТВО П'ЯНОЇ ПІОНЕРКИ» СЕРГІЯ ОКСЕНИКА	47

Братко В.М., Василенко Г.В.	ГЕОПОЕТИЧНІ ОБРАЗИ АНГЛОМОВНОГО ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ	51
Бугрій А.С.	“IMAGINARY HOMELANDS” САЛМАНА РУШДІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ДВА РОКИ, ВІСІМ МІСЯЦІВ І ДВАДЦЯТЬ ВІСІМ НОЧЕЙ»)	55
Будний В.В.	ЛІТЕРАТУРНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗНАМЕННИХ КУЛЬТУРНИХ ТА ІСТОРИЧНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ: ПОЕТИКА, ЕСТЕТИКА Й ПОЛІТИКА	58
Василенко Г.В.	ГЕОПОЕТИЧНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНСЬКОЇ ЛРИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ВИРАЖЕННІ	62
Вєльчєва К.О.	СНОВИДІННЯ ЯК ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ НЕБЕСНОГО І ЗЕМНОГО СВІТІВ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ПОЕМІ «ПЕРЛИНА»	66
Вісич О.А.	СВІЙ/ЧУЖИЙ У ПРОСТОРІ КРИМСЬКОГО РОМАНУ АНАСТАСІЇ ЛЕВКОВОЇ «ЗА ПЕРЕКОПОМ Є ЗЕМЛЯ»	69
Вусик Г.Л	ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ НА МІГРАЦІЙНУ ГЕОПОЕТИКУ	73
Ганошенко Ю.А.	ГЕОПОЕТИКА ІМПЕРІЇ: ПСИХОГЕОГРАФІЧНИЙ СТЕРЕОТИП У ФЕНТЕЗІЙНОМУ ЦИКЛІ РОБЕРТА М. ВЕГНЕРА «ОПОВІСТКИ З МЕЕКХАНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ»	77
Гарніцька А. В.,	ВІЙНА В ЕКОДИСКУРСІ ПОЕЗІЇ ПРИНИ ШУВАЛОВОЇ	80

Гірняк М. О.	ГЕОПОЕТИКА РОМАНУ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «БЕЗСЛІДНИЙ ЛУКАС»: ВІД СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТА ГЕОПОЛІТИЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КОДІВ	84
Глазкова І.Я., Хатунцева С.М.	ГЕОПОЕТИЧНІ ВІЗІЇ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ КРАЄЗНАВЦЯ – ОЛЕКСІЯ ОГУЛЬЧАНСЬКОГО	88
Головань Т.П.,	МАЛІ МІСТА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ШТРИХИ ДО ПРОБЛЕМИ	92
Горбань О.	ЛІТЕРАТУРНИЙ ТУРИЗМ: ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	96
Горбач Н. В.	ОКУПАЦІЙНИЙ ПРОСТІР РОМАНУ Г. ГУСЕЙНОВА «ОДІССЕЯ ШКІПЕРА ТА ЧУГАЙСТРА»	99
Горнятко-Шумилович А.	<i>LOCUS AMOENUS — LOCUS HORRIDUS</i>: ГУЦУЛЬСЬКИЙ ТЕКСТ ВАСИЛЯ ТКАЧУКА	103
Гурдуз А.І.	ГЕОПОЕТИЧНА ВЕКТОРНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ФЕНТЕЗІ ПЕРШИХ ДЕСЯТИЛІТЬ ХХІ СТ.	106
Даниленко Л.В.	ВІДВОРОТ-ЗІЛЛЯ ВІД СРСР ПО-ГАЛИЦЬКИ У КНИЗІ ІЛЬКА ЛЕМКА «ЛЬВІВ ПОНАД УСЕ»	110
Демчук О.А.	ТОПОС АМЕРИКИ Й ОБРАЗ <i>ІНШОГО</i> В ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ МАХНА	114
Дуброва О.В.	URBAN LANDSCAPES IN W. WHITMAN'S AND V.-I. ANTONYCH'S POETRY	118
Загребіна А.В.	ЕКСПРЕСИВНІ МОВНІ ОДИНИЦІ ЯК ДОМІНАНТНІ КОМПОНЕНТИ ЗОБРАЖЕННЯ ПРИРОДИ ДАЛЕКИХ ЗЕМЕЛЬ (НА ПРИКЛАДІ МАРИНІСТИЧНОЇ ЗБІРКИ	

	ПОВІСТЕЙ «ЗЕМЛЯ ГЕОРГІЯ» АНТОНА САНЧЕНКА)	121
Зарва В.А.	ГЕОПОЕТИКА: ІСТОРІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ, СТАНОВЛЕННЯ, НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ	124
Замбжицька Марта	МІСЦЯ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ В РОМАНІ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА «ТІНІ ЗНИКОМІ»	128
Землянська А.В.	ДУХ АНГЛІЇ В МАЛІЙ ПРОЗІ ОЛЬГИ ДЕРКАЧОВОЇ (ЗА ЗБІРКОЮ «ПАЛЬТО БРИТАНСЬКОЇ КОРОЛЕВИ»)	131
Зубрицька М.О.	ЛАНДШАФТ, ПАМ'ЯТЬ, ОБРАЗ: КРАЄВИД ЯК МАРКЕР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХІХ СТОЛІТТЯ	135
Івашків-Ващук О.В.	ЛАНДШАФТНІ КОНЦЕПТИ В ІДИЛІЯХ ТЕОКРИТА: ЛЕКСИЧНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ	138
Ісаєв І. Р.	ОБРАЗИ СЕЛА ТА МІСТА В НОВЕЛАХ ІВАННИ ЧОРНОБРИВЕЦЬ ПРО ГОЛОДОМОР 1932–1933 РР.	142
Ісапчук Ю.В.	ГЕОПОЕТИКА ЦИКЛУ «ВИДИ СМЕРТІ»: ІНГЕБОРГ БАХМАН ТА КАРТОГРАФУВАННЯ ПРОСТОРУ	147
Качак Х. І.	КАРТОГРАФІЯ ЯК МЕДІЙНИЙ ФЕНОМЕН У ЛІТЕРАТУРНОМУ РЕПОРТАЖІ	149
Кізілова Д.О.	УРБАНІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	152
Ковальчук Н. В	МРІЇ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ ПРО МОРЕ І ПОДОРОЖІ В ХУДОЖНІЙ БІОГРАФІЇ ВАЛЕРІЇ ВРУБЛЕВСЬКОЇ «ШАРІТКА З	

	РУНГУ»	154
Козлова А. О.	ТОПОС АВАЛОНУ КРІЗЬ ВІКИ: «СМЕРТЬ АРТУРА» Т. МЕЛОРІ, ЖИВОПИС ПРЕРАФАЕЛІТІВ, «ГУМАНИ АВАЛОНУ» М. ЗІММЕР БРЕДЛІ	158
Косінова О.М	ФРАНЦУЗЬКИЙ СИМВОЛІЗМ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ	160
Кочерга С. О.	ХУДОЖНЯ ТОПОГРАФІЯ В АВТОРСЬКИХ КАРТИНАХ СВІТУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІВАНА ТРУША: БІНАРНИЙ ЕФЕКТ ЗОБРАЖЕННЯ ДЕПОРТАЦІЇ ЕТНІЧНИХ ГРУП У ПОПУЛЯРНІЙ ПІСНІ	164
Кулешір М.М.	ПЕРЕЛАМАНИЙ ГОЛОС У «ПІЗНІЙ» ПРОЗІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ «ІВАН ІВАНОВИЧ», «З ЛАБОРАТОРІЇ», «РЕВІЗОР»)	168
Лесняк Ю. В.	ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ВІДТВОРЕННЯ МІСЦЕВОГО КОЛОРИТУ В РОМАНІ В. ЛИСА «СОЛО ДЛЯ СОЛОМІЇ»	172
Ліпич В.М.	ГЕОПОЕТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ ТА АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРОВІНЦІЙ В РОМАНІ Д. ЛОДЖА «АКАДЕМІЧНИЙ ОБМІН»	176
Лях Т.О.	УРБАНІСТИЧНИЙ ПЕЙЗАЖ В ОНТОЛОГІЧНІЙ ПОЕТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ НОВЕЛІСТИКИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ	180
Матвєєва О.О.	НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ПОДОРОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ «ПОДОРОЖНІХ» ТЕКСТІВ ПАНАСА МИРНОГО)	183
		187

Марценішко В.О.	СЕРЕДНЬОВІЧНІ ТОПОСИ У ХУДОЖНІЙ СТРУКТУРІ ТЕКСТІВ СТІВЕНА КІНГА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ШУКАЧ. ТЕМНА ВЕЖА І»)	191
Матасова Ю.Р.,	КРИЗА ТА ПРАКТИКИ ОРГАНІЧНОГО ОПОВІДАННЯ В ЛІТЕРАТУРІ Й МУЗИЦІ АМЕРИКАНСЬКИХ АВТОРОК	195
Матусяк Г. І.	ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ МАРШРУТИ У КНИЗІ АЛЕНА ДЕ БОТТОНА «МИСТЕЦТВО ПОДОРОЖІ»	199
Мельніков А.Г.	ВІЗУАЛЬНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ УРБАНІСТИЧНИХ ПЕЙЗАЖІВ ЧАСІВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	203
Мchedладзе Іване	РАДЯНСЬКА ТА ПОСТРАДЯНСЬКА ПОЛІТИКА ПАМ'ЯТІ: ЛЕСЯ УКРАЇНКА ЯК МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ ПРО УКРАЇНУ В ГРУЗІЇ	206
Миронюк Л. В.	ГЕОПОЕТИЧНИЙ СЕГМЕНТ У ЗБІРЦІ ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО «МАДОННА ПЕРЕХРЕСТЬ»	210
Мітракова О.О.	ВИМІР ЖИТТЯ ТА ВИМІР ІСНУВАННЯ. ГЕОПОЕТИКА СЕЛА І МІСТА	214
Напрягло В., Шульженко А.	ПРОРОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ ЯК ЗАСІБ ПРОПАГАНДИ ТА ЇХ РІЗНОВИДИ	216
Ніколаєнко В. М.	ЛОКУС В'ЯЗНИЦІ В РОМАНІ Т. Й О. ЛИТОВЧЕНКІВ «КНИГА ЖАХІТТЯ. 1932–1938»	221
Новик Г.О.	ГЕОПОЛІТИКА В РОМАНІ ТОМАСА МАЙН РІДА «БІЛИЙ ВОЖДЬ»	225

Новик О.П.	ІСТОРИЧНІ ГАБІТУСИ ПРИАЗОВ'Я: ХУДОЖНЄ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ	227
Орманжи В.Є.	КИЇВ 1930-Х РР. ЯК ТРАВМОПРОСТІР (ЗА РОМАНОМ Т. ТА О. ЛИТОВЧЕНКІВ «КНИГА ЖАХІТТЯ. 1932–1938)	229
Павлик Н. В.	МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЧАСОПРОСТОРУ ЕПІСТОЛЯРНОГО ТЕКСТУ	232
Петренко-Цеунова О. І.	НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕЙЗАЖ У ПОЕЗІЇ «ПРАЗЬКОЇ ШКОЛИ»	235
Приходько А.Б.	ГЕОПОЕТИЧНА МОДЕЛЬ КОЛОНІАЛЬНОГО СВІТУ В РОМАНІ ДЖИН РІС «АНТУАНЕТТА»	238
Резніченко Ю.О.	МУТАЦІЇ СПІВІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ Й ЛАНДШАФТУ В ПОВІСТІ «ЧОРМЕТ» М. КАМИША	242
Рижикова О. М	ПОВІСТЬ ФЕДОРА ОДРАЧА «ЩЕБЕТУН» В АСПЕКТІ ГЕОПОЕТИКИ	246
Романова О.В.	ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОЛОГІЧНОГО ЕЛЕМЕНТУ У ФРАНКОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ МАНДРІВ. РЕТРОСПЕКЦІЯ.	250
Сапожникова Г.М.	УРБАНІСТИЧНИЙ ПЕЙЗАЖ ЯК ТЛО ПОЕТИЧНОЇ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «ПСАЛОМ АВІАЦІЇ»	254
Скорина Л.В., Іванченко С. В.	РЕЦЕПТИВНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ОБРАЗУ МІСТА: ЧЕРКАСИ ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	256
Смирський К.В., Боговін О.В.	ЗЕМЛЯ У НЕБЕЗПЕЦІ:	

	ГЕОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТ У ПІСНІ МАЙКЛА ДЖЕКСОНА “EARTHSONG”	260
Ставнича О. М.	СОЦІОМІФІЧНІ ТОПОСИ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 рр. У СУЧАСНОМУ ПРОЗОПИСІ	264
Соболь В.О.	ANIMUS MEMINISSE HORRET	268
Табакова Г.І.	ГЕОПОЕТИЧНИЙ ОБРАЗ ЛОНДОНА В ПОСТАПОКАЛІПТИЧНОМУ РОМАНІ ДЖ. БАЛЛАРДА «ЗЕМЛЯ, ЩО ПОТОНУЛА»	272
Тверітінова Т.І.,	ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА РОМАНІСТИКИ Д. БРАУНА: МІЖ ТРЕВЕЛОГОМ І ТУРИСТИЧНИМ ПУТІВНИКОМ	274
Тхорук Р.Л.	МІГРАНТСЬКА ДОЛЯ: ЗДОБУТИ, ОСВОЇТИ Й ПІДКОРИТИ ПРОСТІР (ЗА РОМАНОМ МАРИНИ ЛЕВИЦЬКОЇ «КОРОТКА ІСТОРІЯ ТРАКТОРІВ ПО-УКРАЇНСЬКИ»)	278
Федоренко О. Б.	«НЕСКОРЕНІ ПАВЛОГРАДЦІ»: ПОДВИГ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ОСПІВАНИЙ ДМИТРОМ ФЕДОРЕНКОМ	282
Федоряка Л.Д.	ЛОКУСИ МІСТА У «ЛОНДОНСЬКОМУ» ПАМФЛЕТІ ТОМАСА НЕША «ПРС БЕЗГРОШОВИЙ»: СПЕЦИФІКА, СМИСЛ, СТРАТЕГІЇ	286
Федько О.Ю.	УНІВЕРСАЛІЯ ЧИСТОГО ПОЛЯ У КУЛЬТУРОСОФІЇ ОДНОЙМЕННОГО РОМАНУ Л. ГОРЛАЧА	293
Філоненко С. О.	ФРОНТ, ТИЛ, ОКУПАЦІЯ: ВОЄННІ ЛАНДШАФТИ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ДЕТЕКТИВУ	296
Харлан О.Д.	«ІМЕНА МІСТ»: ЛІТЕРАТУРНА	

	РЕТРОСПЕКТИВА І ПЕРСПЕКТИВА В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	299
Хоменко Г.І.	«АМАДОКА» СОФІЇ АНДРУХОВИЧ: ТЕКСТ ЯК МЕЛАНХОЛІЙНЕ МАПУВАННЯ	305
Челецька М.М.	ФОТОГРАФІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕОПОЕТИКИ У ЖІНОЧИХ ТРАВЕЛОГАХ (Софія Яблонська vs. Стася Клюфас)	309
Чорний І.В.	ТОПОЕКФРАЗИС У ПОВІСТІ ЛАДИ ЛУЗІНОЇ «ПРИНЦЕСА МРІЯ»	314
Чхатарашвілі Софіо	ЕКЗОТИЗАЦІЯ ГРУЗІЇ, ЯК ЧУЖОГО, В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ	317
Школа В.М.	МЕМУАРНА СКЛАДОВА РОМАНУ «ЛЕКСИКОН ІНТИМНИХ МІСТ. ДОВІЛЬНИЙ ПОСІБНИК З ГЕОПОЕТИКИ ТА КОСМОПОЛІТИКИ» ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА	319
Школа Г.М.	СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОПОНІМІКОНУ ПОВІСТІ ІГОРЯ КУРУСА «ЗНАЙТИ АТЛАНТИДУ. ПОДОРОЖ У БЕЗОДНЮ»	322
Штейнбук Ф.М.	КОРЕЛЯЦІЯ ТОПОСІВ МІСТА ТА МОСТУ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕСЯ УЛЬЯНЕНКА	325
Шуміло С.М.	НОВІША ІСТОРІЯ УКРАЇНИ У ВІРШАХ ТА ПЕРЕКЛАДАХ: РОЗДУМИ НАД ЗБІРКОЮ ПОЕЗІЙ («Poetid'Ucraina» acura di Alessandro Achillie Yaryna Grusha. Milano: Mondadori, 2022)	329
Шумська І. Б	ВІДОБРАЖЕННЯ ДИНАМІЧНОГО ПРОСТОРУ В ХУДОЖНЬОМУ РЕПОРТАЖІ П. СТЕХА «НАД	

Юрова І.Ю.	ПРІРВОЮ В ІРЖІ»	333
Янковська Ж. О.	ПОСЕРЕД ВЕЛИКОГО НІДЕ (ТОПОС НОВЕЛ І. КОСТЕЦЬКОГО)	337
Янцелевич О.С.	ПОЕТИЧНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ В РОМАНІ Л. КОСТЕНКО «МАРУСЯ ЧУРАЙ»	340
Kaitlyn Culliton	ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЇ В РОМАНАХ ТЕТЯНИ БЕЛІМОВОЇ “THROUGH THE FOREST I HAVE GONE”: THE FOREST AND THE GREEN WORLD IN A <i>MIDSUMMER NIGHT’S DREAM</i>	344
Signe Lury	THE ECCENTRIC NARRATOR: THE PLACE OF <i>DRIVE YOUR PLOW OVER THE BONES OF THE DEAD</i> IN THE ENVIRONMENTALIST AND ANIMAL RIGHTS MOVEMENTS	352
Jonathan Hay	ARBOREAL LONDON: <i>DOCTOR WHO’S VENTURES IN THE FOREST OF THE NIGHT</i>	362
Iryna Shymanovych	LITERARY TOURISM AS AN EFFECTIVE METHOD OF LEARNING ENGLISH	363
		364

опиняється в музеї Гуггенгайма в Більбао, оглядаючи модерністські експонати. При цьому порушуються широкий спектр проблем – естетичних, філософських, публіцистичних.

Література

1. Літературна енциклопедія: у двох томах. Т 2. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
2. Словник української мови : В 11 т. Ред. кол.: І.К. Білодід (гол.), А.А. Бурячок, В.О. Вінник та ін. Київ: Наукова думка, 1975. Т. 6. 832 с.
3. Браун Д. Інферно. [online]. URL: <https://chitaka.com.ua/knigi/inferno/#chitat-online-chitalka> (25.07.2023).
4. Нетипова Флоренція: слідами Дена Брауна. [online]. URL: <https://www.poihaluznamu.com/article-netypova-florencija-slidamy-dena-brauna> (27.07.2023)

Тхорук Р.Л.

кандидат філологічних наук,
Рівненський державний гуманітарний університет

МІГРАНТСЬКА ДОЛЯ : ЗДОБУТИ, ОСВОЇТИ Й ПІДКОРИТИ ПРОСТІР (ЗА РОМАНОМ МАРИНИ ЛЕВИЦЬКОЇ «КОРОТКА ІСТОРІЯ ТРАКТОРІВ ПО-УКРАЇНСЬКИ»)

Просторові координати якнайкраще описують емігрантську долю та емігрантську тему, адже зміна топографії – найочевидніший факт, інша справа, що у цієї зміни закономірно проступає іще одна значуща характеристика: культурний ландшафт стає іншим. Очікувано, що емігрант, змінивши фізично-географічні обставини, перетвориться плоттю й душею. Власне, такими є теоретичні спекуляції. Обраний для аналізу роман «Коротка історія тракторів по-українськи» авторки англійської літератури Марини Левицької демонструє значно складніший спосіб «вростання» у чужий культурний простір (з'явився по-англійськи у 2005 році; переклад Олекси Негребецького по-українськи 2021 р.).

Марина Левицька – із родини емігрантів другої хвилі, її батьки переїхали до Британії наприкінці другої світової війни. Про намір написати цей твір авторка писала, що передусім ішлося про бажання зафіксувати досвід власних батьків, зокрема, матері, зібрати свідчення про травму зацілілих у війні. Художній формат – наслідок компромісу між первісним задумом та потужним творчим потенціалом авторки. До слова, наступні твори М. Левицької – «Two caravans» та «We are all made a glue» – теж про емігрантів, які прибувають на працю до туманного Альбіону. «Український» досвід не акцентований як винятковий, але зіставлення не є наразі моїм завданням.

Роман «Коротка історія тракторів по-українськи» здобув помітне місце у списках бестселерів свого часу, однак мав кілька різких та неприхильних оцінок від українських читачів (рец. Д. Дроздовського 2006 року у «Всесвіті», зокрема). У кількох інтерв'ю М. Левицька спробувала пояснити жанрову природу тексту, обставини його появи та своє ставлення до батьківщини своїх батьків (Україна Молода, 20.02.2009). Автори ж словникових статей відзначають, що текст написаний у жанрі чорного гумору; це гумористично-саритичні новелетки. Зудар «серйозної», навіть «трагічної», травматичної теми війни, таборів, голоду й іронічного письма стосуються насамперед проблеми еміграції. Тому – думаю, передусім варто враховувати формальний аспект гіперболізації огидного, сентиментального, побутового, сексуального, що зумовлено жанром; розуміти, що слід, наприклад, у моделі «батьки сваволять, а діти потерпають» проводити операцію перевертання (так працює комічне). Все ж авторці вдається бути в міру сентиментальною, патетичною і навіть провадити ідеологічну пропаганду фемінізму. Класичні фігури діда та його молодшої дружини, сварливих жінок, маминого синка, хтивого чоловіка, чоловічої солідарності, скупаря і т.і. справді впізнавані, але вони природні у такому тексті.

У романі авторка показує дві хвилі еміграції з України: після другої світової (біженці після таборів ді-пі) та робочої у 90-х рр. Молода тернополянка Валентина, прибувши у чужу країну, має намір дати добру музичну освіту своєму синові Станіславу, ради чого готова працювати у притулку, маніпулювати

чоловіками, укласти фіктивний шлюб, щоб отримати громадянство й «перетягнути» свого шлюбного чоловіка інженера Дубова до цієї країни. Натомість перша хвиля емігрантів, і родина Маєвських зокрема, – утікає від радянської влади, яка руйнує відносний добробут, принижує та використовує; німецька й радянська (комуністична) окупація урівнюються за своїм нищівним та кровожерним тиском, зображені так, щоб ми відчули наміри влади зруйнувати родину, поставити на межу виживання. Протиставлені передусім шляхи «освоїти» Британію та здобути громадянство: по закону та в обхід. Надія Маєвська задумується над тим, чи інша за суттю ця еміграція, чому вона особисто не відчуває жодного бажання допомогти цим українцям, як і більшість із її оточення. І тільки «пошукова» дослідницька складова тексту, яка змодельована як розпитування у старшої сестри та батька про минуле та спогади про померлу матір, за задумом авторки приводять героїню до шокуючого окреслення суті намірів батька: «він економічний емігрант, а не шукач політичного притулку» [1, 277]. Таким чином урівнюються морально два історично віддалених рухи, адже «вижити – значить перемогти», як каже старий Маєвський [1, 294].

Два різноспрямовані маршрути міграції представлені як паралельні лінії на карті із точками зупинок: «...Брно. Острава. Через Польщу. Краків, Перемишль. Україна» [1, 292], бо Валентина Дубова повертається на Україну. Освоєними просторами із багатою топонімікою представляються лише крайні точки: колишнє й нове місце проживання.

Культурне насилля над простором змальовується у творі через постать матері родини Маєвських. Від початку твору ми уже знаємо, що йдеться про жінку, яка стала моральною й душевною опорою свого чоловіка, бо була дбайливою господинею. Опис її кухні, саду, грядок – надто докладний; кут зору обраний так, що ми на усе дивимося очима меншої її доньки, уже народженої у вільному повоєнному світі, у час, коли немає нестач. Ось саме на цьому й акцентує донька: у містечку, де вони живуть, усякого харчу вдосталь; невсипуща праця матері у полі й саду – якась марна трата часу. «Під сходами матері була комірчина, від підлоги до стелі забита бляшанками рибних та

м'ясних консервів, банками помідорів, фруктів, овочів, торбами цукру (піску, пудри, кускового й коричневого), борошна (звичайного, содового і з висівками) ...» [1, 23]. Викладач-соціолог Надія Маєвська у материному трибі життя, у побутових деталях бачить слід травми голодомору. Та, погодьмося, що, покинувши радянську Україну, жінка прагне облаштувати в англійському Пітерборо щось схоже на прадідівський хутір біля містечка Дашів, який знала у дитинстві. Тернополянка 90-х років, матір обдарованого сина, теж «накидає» своє розуміння успішного пристойного життя старому Маєвському, його донькам: харчуватися купленими й розмороженими стравами, їздити на дорогих машинах по крамницях і т.і. Вона агресивна, неохайна, брутальна, жорстока.

Зі смертю дбайливої матері культурний контроль над освоєним простором у форматі потреби садити, складати, громадити, зникає; її доньки – із іншого культурного ландшафту. Тому й відповідні топоси їх життя у романі інші: міське помешкання, судова зала, кав'ярня на Різдво, батьківська вітальня, автобан (і довгі розмови по телефону, де б вони не були).

Освоєння чужого простору батьком відбувається в інший спосіб: «притягнути» щось із колишньої батьківщини (хоча б нову дружину), писати історію свого краю (тракторів), долучаючи до універсально-загальної картини специфічно українське проживання буття. Бачимо, як батько багато розмірковує – і тоді простір згортається, стає умовним, інтелектуалізується. У його версії географія та карта вимушених мандрів – лише точки перебування, «технічно» позначені координати простору («...це Драхензее. Я там якийсь час був у таборі. Робили котли для кораблів. Людмила з Вірою приїхали сюди під кінець війни» [1, 292]).

Цікавим є іще один аспект. Батькова біографія, як і материна врешті, розказана читачам молодшою донькою. Це історії про хитрощі й кмітливість зацілілих із фіксованими, але зрідка розгорнутими описами місцевості (цвинтар, камера в'язниці, заплави біля Сули, хутір). Як тільки діти емігрантів намагаються конкретизувати й олюднити скупі свідчення, вони помиляються, фантазують, спотворюють. М. Левицька показує, що історій-

нарративів про одну й ту ж подію набагато більше, бо усі вони суб'єктивні версії жахливого («...минуле брудне. Наче вигрібна яма. Не треба з ним гратися» [1, 177]). Їх часто вибудовують на основі фотографій, просто вигадують.

Роман проблематизує статус мігранта й проблему міграції. Просторові окреслення сюжетних переміщень героїв здебільшого скупі; словесно багате представлення фіксує знакові і символічні топоси (хутір, сад, кухня).

Література

1. Левицька М. Коротка історія тракторів по-українськи: Переклад з англійської Олекси Негребецького. Київ: Темпора, 2021. 308 с.

Федоренко О. Б.,
кандидат філологічних наук

«НЕСКОРЕНІ ПАВЛОГРАДЦІ»: ПОДВИГ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ОСПІВАНІЙ ДМИТРОМ ФЕДОРЕНКОМ

Дмитро Тимофійович Федоренко народився 5 вересня 1933 року в Україні (в м. Марганці на Дніпропетровщині) в багатодітній родині. Це про нього потім казатимуть: «Дев'ятнадцятий в сім'ї і дуже талановитий».

Д. Т. Федоренко – автор понад 400 наукових праць. Особливої популярності набули фольклорно-етнологічні та етнопедagogічні дослідження «Ой у дяка суєта» (1961), «Щедрий вечір» (1968), «Школа і освіта Запорізької Січі» (1990), «Жили собі запорожці та й на Запорожжі» (1994), «Від серця до серця» (1997), «Листи з античної України» (1997), «Таємниці ненароджених геніїв» (1997), «Первоцвіт дивослова» (1997), «Мудрість козацької доби» (1999), «Кошовий лицарів чубатих. Іван Дмитрович Сірко в українській етнопедagogіці, фольклорі та етнології» (2000).

Відмінник народної освіти України Д. Т. Федоренко був визнаний кращим освітянином 1999 р. і лауреатом премії «Малиновий дзвін душі» за книгу «Мудрість козацької доби» і